

ПРОГРАМА, ХАРАКТЕРИСТИКА ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗАВДАНЬ ВСТУПНОГО ІСПИТУ ДО АД'ЮНКТУРИ ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ 011 ОСВІТНІ, ПЕДАГОГІЧНІ НАУКИ

Мета вступного фахового випробування передбачає визначення рівня професійної компетентності, теоретичної та практичної педагогічної підготовки, здатності до проведення наукових досліджень у педагогічній сфері, а також готовності вступників до навчання в ад'юнктурі,

Зміст програми сформовано за основними розділами нормативних навчальних дисциплін: «Загальні основи педагогіки», «Історія педагогіки», «Дидактика», «Теорія виховання», «Порівняльна педагогіка». Відповідно іспитом передбачено з'ясувати сформованість таких компетентностей:

1) здатність визначати і обґрунтовувати конкретні завдання навчально-виховного впливу на особистість, з урахуванням загальної мети виховання у національній вищій школі;

2) здатність аналізувати вплив історичних, культурних, філософських, психологічних, економічних, соціальних чинників і підходів на специфіку формування вищої освіти в різних країнах світу;

3) здатність аналізувати досвід світової цивілізації у галузі педагогічної науки з урахуванням надбань української педагогічної думки, багатотисячолітніх педагогічних традицій українського народу;

4) здатність здійснювати порівняльний аналіз педагогічних систем різних країн;

5) здатність володіти методами і формами організації освітнього процесу, педагогічної діагностики та педагогічного проектування;

6) здатність визначати мету навчання і виховання з урахуванням вікових особливостей учасників педагогічного процесу;

7) здатність розвивати суб'єкт-суб'єктні відносини «викладач-студент (курсант, слухач)» на рівні співпраці й співтворчості;

8) здатність організовувати і проводити науково-дослідну (експериментальну) роботу.

II. ТЕМАТИКА ПІДГОТОВКИ ДО ІСПИТУ

Розділ 1. Загальні основи педагогіки

Тема 1. Становлення та розвиток педагогіки як науки

Педагогіка як наука і навчальна дисципліна. Предмет, структура і перспективи розвитку. Педагогіка – наука про виховання, навчання і освіту особистості. Педагогіка як прикладна наука, спрямована на оперативне розв'язання життєвих проблем, що виникають у процесі виховання, навчання,

освіти. Предмет педагогіки. Джерела розвитку педагогіки. Виокремлення і оформлення педагогіки в наукову систему. Основні категорії педагогіки (виховання, навчання, освіта, самоосвіта, самовиховання, саморозвиток та ін.). Виховання як суспільне явище, його історичний характер. Виховання в широкому і вузькому розумінні (соціальному, педагогічному). Рівні освіти. Педагогічна наука і педагогічна практика. Система педагогічних наук. Зв'язок педагогіки з іншими науками. Завдання педагогіки на сучасному етапі розвитку суспільства. Нормативно-законодавча база розвитку сучасної освіти.

Основні поняття: педагогіка, виховання, навчання, освіта, самовиховання, самоосвіта, саморозвиток, дидактика, теорія виховання.

Тема 2. Закономірності розвитку людської особистості

Процес розвитку особистості. Теорії розвитку і формування особистості. Людиноцентрована парадигма. Джерела і умови розвитку особистості. Спадковість і розвиток. Фактори, що зумовлюють особливості та результати розвитку. Вплив середовища на розвиток особистості. Навчання, виховання і психічний розвиток особистості. Діагностика розвитку. Наукові засади вікової періодизації розвитку особистості. Основні напрями та соціальна ситуація психічного розвитку, основні психічні новоутворення та особливості формування особистості в різні вікові періоди.

Основні поняття: особистість, індивідуальність, індивід, фактори, спадковість, середовище, розвиток, формування, діяльність, спілкування, активність особистості, суб'єкт, об'єкт виховання, самовиховання.

Тема 3. Методологія і методи науково-педагогічного дослідження

Види та особливості науково-педагогічних досліджень. Принципи науково-педагогічного дослідження. Методи педагогічного дослідження (теоретичні, емпіричні). Педагогічний експеримент. Види експерименту: констатувальний, формувальний, контрольний. Педагогічні тести. Методи вивчення колективних явищ. Анкетування. Типи анкет: відкриті, закриті, іменні, анонімні, з бальною оцінкою. Соціометричні методи. Метод незалежних характеристик. Кількісні методи в педагогіці. Статистичний метод. Методи історико-педагогічного дослідження: системний, порівняльний аналіз, синтез, узагальнення, прогнозування.

Основні поняття: методологія, методи науково-педагогічного дослідження, теоретичні, емпіричні методи, педагогічний експеримент.

Розділ 2. Історія педагогіки

Тема 4. Педагогіка в країнах Стародавнього Сходу, Західної Європи та США.

Виховання і навчання в країнах Стародавнього Сходу. Виховання і навчання у Давній Греції та Римі. Школа і педагогічна думка в Європі в епоху

Відродження та Реформації. Основні педагогічні ідеї Я. Коменського та їх актуальність для сучасної школи. Вікова періодизація як історико-педагогічна проблема (Я. Коменський, Ж.-Ж Руссо, А. Дістервег). Педагогічна діяльність і спадщина Й. Песталоцці: актуальні питання. Загальна характеристика історії розвитку гуманістичних педагогічних систем (М. Монтесорі, С. Френе, Р. Штайнер та ін.). Педагогічні погляди Дж. Дьюї та їх вплив на українську школу. Історико-педагогічний аналіз ідей реформаторської педагогіки в Західній Європі і США (Г. Кершенштейнер, А. Лай, Р. Штайнер, С. Френе та ін.).

Тема 5. Історія української педагогіки.

Предмет і основні етапи розвитку української педагогіки. Завдання педагогічної науки. Освіта і виховання дітей за часів Київської Русі. Роль братських шкіл України у XVI–XVII ст. у розвитку національної освіти. Роль Острозької академії у розвитку української педагогічної культури. Освітня діяльність і педагогічні погляди Г. Сковороди: актуальність ідей. Києво-Могилянська академія як центр вітчизняної науки, культури та освіти XVII–XVIII ст. Розвиток освіти та педагогічної думки у Західній Україні (друга половина XIX–поч. XX ст.). Педагогічні погляди та освітня діяльність М. Пирогова в Україні. Педагогічні ідеї М. Драгоманова. Освітня діяльність і педагогічні погляди Б. Грінченка. Система освіти України в 20-х рр. XX ст. Загальна характеристика, зміст і методи навчання. Внесок С. Русової у розвиток української педагогіки. Організація навчально-виховного процесу в 20-х рр. XX ст. в Україні. Педагогічна діяльність А. Макаренка: значущість ідей для розвитку педагогічної науки. Педагогічна діяльність В. Сухомлинського: особливості застосування його ідей в сучасній школі. Теорія і практика вільного виховання в історичному розвитку. Українська школа й педагогіка між двома світовими війнами. Стан освіти, школи й педагогіки в Україні в 50–90-х рр. XX ст. Розвиток української освіти в умовах розбудови Української держави.

Основні поняття: етапи розвитку педагогіки, виховання, навчання, розвиток освіти, розбудова української освіти.

Розділ 3. Дидактика

Тема 6. Поняття про дидактику. Теоретико-методологічні основи процесу навчання.

Дидактика як теорія освіти і навчання особистості. Виникнення і розвиток дидактики. Внесок вітчизняних та зарубіжних педагогів у розвиток теорії освіти і навчання.

Основні категорії дидактики. Взаємозв'язок дидактики і окремих методик. Основні дидактичні категорії: мета навчання і учіння, закономірності й принципи навчання, процес навчання, методи і засоби навчання, зміст навчання, організаційні форми навчання та контролю якості сформованості компетентності.

Сутність процесу навчання та його особливості. Гносеологічні основи процесу навчання. Рушійні сили навчального процесу. Цілі навчання (освітня, виховна, розвивальна) та результат спільної діяльності викладачів і тих, хто навчається.

Основні компоненти процесу навчання (цільовий, стимулювально-мотиваційний, змістовий, операційно-діяльнісний, емоційно-вольовий, контрольо-регулювальний, оцінно-результативний).

Основні методологічні підходи сучасної освіти (системний, діяльнісний, компетентнісний, синергетичний та інші).

Основні поняття: дидактика, освіта, навчання, розвиток, закономірності, принципи навчання, процес навчання, методи, засоби навчання, зміст навчання, організаційні форми навчання та контролю сформованості компетентності.

Тема 7. Зміст освіти.

Освіта та її роль у розвитку й формуванні особистості. Теорія матеріальної та формальної освіти. Зміст освіти як дидактична категорія. Наукові основи визначення змісту освіти. Залежність змісту освіти від умов суспільного життя. Вдосконалення змісту освіти відповідно до нормативно-законодавчої бази України. Принципи гуманізації, гуманітаризації, індивідуалізації та диференціації при визначенні змісту освіти. Стандарти освіти. Навчальний план, його структура, характеристика інваріантної та варіативної частини. Навчальні програми. Особливості навчальних планів та навчальних програм різних типів навчальних закладів. Єдність загальної, політехнічної та професійної освіти. Проблеми змісту освіти в зарубіжній та вітчизняній педагогіці.

Основні поняття: освіта, зміст освіти, знання, уміння, компетентності, навчальний план, навчальна програма, підручник, навчальний посібник, загальна освіта, політехнічна освіта, професійна освіта.

Тема 8. Закони, закономірності, принципи та правила навчання.

Сутність та взаємозв'язок понять «закон» і «закономірність». Основні закономірності навчання: зумовленість навчання суспільними потребами, умови процесу навчання; взаємозв'язок навчання, освіти, виховання та розвитку; взаємозалежність процесу навчання та реальних навчальних можливостей тих, хто навчається; єдність викладання й учіння; взаємозумовленість завдань, змісту, методів і форм навчання в цілісному процесі навчання. Принципи навчання та їх характеристика: гуманізація, індивідуалізація та диференціація навчання, науковість, доступність, наочність, зв'язок теорії з продуктивною працею, навчання з життям; свідомість та активність тих, хто навчається; систематичність, системність, міцність засвоєння знань; індивідуальний підхід за умов колективної навчальної праці; виховальне навчання; позитивний

емоційний фон та розвивальний характер навчання. Правила навчання. Взаємозв'язок закономірностей та принципів навчання.

Основні поняття: закони, закономірності, принципи, правила навчання, виховальне, розвивальне навчання, позитивний емоційний фон.

Тема 9. Організаційні форми навчання.

Форма організації навчання як дидактична категорія. Розвиток організаційних форм навчання: індивідуальна та індивідуально-групова, класно-урочна, белл-ланкастерська, мангеймська, Дальтон-план, план Грампа.

Класно-урочна форма організації навчання, її основні характеристики. Урок як форма організації навчання. Типологія та структура уроків. Нестандартні та нетрадиційні уроки. Підготовка викладача до уроку. Тематичне та поурочне планування. Аналіз уроку. Шляхи підвищення ефективності уроку. Інші форми організації навчання: домашня навчальна робота, семінари, практикуми, факультативи, екскурсії, предметні гуртки, консультації. Фронтальні, групові та індивідуальні форми організації навчально-пізнавальної діяльності суб'єктів навчання. Основні вимоги до організаційних форм навчання: загальнопедагогічні, дидактичні, психологічні, санітарно-гігієнічні.

Основні поняття: форма організації навчання, урок, домашня навчальна робота, семінар, практикум, факультатив, екскурсія, предметний гурток, консультація, вимоги до форм навчання.

Тема 10. Види навчання. Нові технології навчання та їх використання в освіті.

Сутність понять: «види навчання», «технології навчання». Догматичне навчання. Характеристика пояснювально-ілюстративного навчання. Проблемне навчання. Оптимальне поєднання пояснювально-ілюстративного та проблемного навчання. Програмоване навчання, його теоретичні концепції. Лінійне і розгалужене програмування. Перспективи розвитку та застосування програмованого навчання. Комп'ютеризація навчання. Дистанційне навчання, перспективи його розвитку. Сутність модульно-розвивального навчання. Інтеграція знань. Поняття «диференціація навчання». Зовнішня (профільна) диференціація. Профілізація навчання. Внутрішня (рівнева) диференціація. Темп засвоєння матеріалу як вимір переходу того, хто навчається, від нижчого рівня засвоєння до вищого. Організація навчання з урахуванням темпу засвоєння знань. Диференціація навчання на основі інших критеріїв: здібностей, нахилів, інтересів. Досвід зарубіжної школи у здійсненні диференційованого навчання. Актуальні проблеми розроблення і впровадження в навчальний процес нових технологій навчання.

Основні поняття: види навчання, технології навчання, догматичне, пояснювально-ілюстративне, проблемне, програмоване, модульно-розвивальне, дистанційне навчання, комп'ютеризація навчання, диференційоване навчання.

Тема 11. Розвиток теорії методів та засобів навчання в педагогічній науці й практиці.

Метод навчання як дидактична категорія. Структура методу навчання: цілі, способи діяльності суб'єктів педагогічного процесу, психологічні закономірності засвоєння навчального матеріалу, рівень досягнення мети діяльності. Призначення та функції методів навчання: спонукальна, навчальна, розвивальна, виховна, організаційна. Прийоми навчання. Класифікація методів навчання у педагогічній науці (Ю. Бабанський, І. Підласий, В. Онищук, Н. Мойсеюк та ін.). Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності суб'єктів навчання: словесні, наочні та практичні (за джерелом знань); репродуктивні; проблемно-пошукові; дослідницькі (за рівнем самостійності мислення); індуктивні та дедуктивні, аналітичні та синтетичні (за логікою передачі та сприйняття інформації); самостійна робота, робота з книгою, праця під керівництвом педагога (за рівнем керівництва навчальною роботою). Методи стимулювання та мотивації навчально-пізнавальної діяльності тих, хто навчається: пізнавальні ігри, диспути, дискусії, створення ситуації успіху (стимулювання інтересу до навчання), постановка вимог, роз'яснення значущості учіння, заохочення, покарання (стимулювання обов'язку та відповідальності у навчанні). Методи контролю та самоконтролю навчально-пізнавальної діяльності тих, хто навчається: індивідуальне, фронтальне опитування (методи усного контролю навчання); контрольна робота, твір, переказ, диктант (методи письмового контролю); методи лабораторного контролю; метод програмованого контролю; метод тестового контролю; самоконтроль. Бінарні та ситуаційні методи навчання. Проблема вибору методів навчання та їх комплексного застосування. Засоби навчання, їх класифікація та характеристика, функції засобів навчання. Оптимальний вибір методів та засобів навчання.

Основні поняття: методи, прийоми навчання, функції методів навчання, засоби навчання, оптимальність вибору методів навчання.

Тема 12. Контроль і оцінка результатів навчально-пізнавальної діяльності.

Сутність контролю, його мета та завдання в навчальному процесі. Функції контролю: інформативна, методична, навчальна, коригувальна, мотиваційна, виховна, соціально-прогностична. Види контролю: попередній, поточний, тематичний, періодичний, підсумковий, заключний. Методи та форми контролю, їх характеристика.

Оцінювання та облік результатів навчально-пізнавальної діяльності. Критерії оцінювання: повнота, міцність, системність, точність, осмисленість. Характеристика бальної системи оцінювання знань. Рейтингова оцінка знань та

особливості її застосування в сучасній освіті. Нові підходи до контролю й оцінювання знань у процесі модернізації освіти в Україні.

Педагогічні вимоги до перевірки та оцінювання компетентностей. Шляхи подолання формалізму в оцінюванні результатів навчально-пізнавальної діяльності. Контроль та оцінка компетентностей суб'єктів навчання у зарубіжних школах.

Основні поняття: контроль, оцінка, функції контролю, види контролю, методи контролю, форми контролю, критерії оцінювання.

Розділ 4. Теорія виховання

Тема 13. Сутність процесу виховання

Педагогічна наука про виховання як цілеспрямований процес становлення особистості. Сутність і особливості процесу виховання. Сучасні підходи до здійснення виховного процесу: особистісно-творчий; людинознавчий; діяльнісний; ціннісно-орієнтованого ставлення до себе, до людей і навколишнього світу; етнокультурний; комплексний. Процес виховання як система. Структура та логіка виховного процесу. Конкретизація мети виховання. Вихованість як інтегральна властивість особистості, результат процесу виховання. Діагностика, критерії, ступені вихованості. Процес самовдосконалення особистості. Самовиховання, перевиховання.

Основні поняття: процес виховання, педагогічна взаємодія, сутність і особливості виховного процесу, наукові підходи до процесу виховання, структура процесу виховання, мета виховання, вихованість особистості, самовиховання, перевиховання.

Тема 14. Закономірності та принципи виховання

Поняття про закономірності й принципи виховання. Закономірності виховання: зумовленість виховання суспільними потребами, взаємозв'язок процесів виховання і навчання, освіти і розвитку; визначальна роль діяльності та спілкування у вихованні особистості; залежність виховання від вікових індивідуальних особливостей вихованців; взаємозв'язок групи і особистості у виховному процесі; зміст, методи, форми виховання; залежність результативності виховного впливу від характеру стосунків вихователів і вихованців. Принципи виховання як відображення закономірностей виховного процесу. Гуманізм принципів виховання у демократичній школі України. Характеристика об'єктивних принципів виховання: єдність національного і загальнолюдського, природовідповідність, зв'язок виховання з життям, культуровідповідність, активність, самодіяльність і творча ініціатива вихованців, демократизація, гуманізація, безперервність і наступність, єдність навчання і виховання, диференціація та індивідуалізація, врахування вікових та індивідуальних особливостей вихованців, гармонізація родинного та

суспільного виховання й т. ін. Діалектична взаємодія принципів виховання в процесі їх практично реалізації.

Основні поняття: закономірності виховання, принципи виховання.

Розділ 5. Порівняльна педагогіка

Тема 15. Порівняльна педагогіка як галузь педагогічної науки.

Предмет порівняльної педагогіки, завдання та методи дослідження. Сучасний стан та перспективи розвитку освіти у провідних розвинутих країнах та Україні (США, Велика Британія, Німеччина, Франція, Японія). Характеристика моделей європейської освіти. Альтернативні навчально-виховні заклади у країнах Заходу в ХХ ст. Глобалізація як провідний фактор розвитку освіти кінця ХХ – початку ХХІ ст. Розвиток інтеграційних процесів в умовах Європейського простору. Провідні концептуальні засади розвитку освіти кінця ХХ – початку ХХІ ст.

Основні поняття: порівняльна педагогіка, моделі освіти, концепції освіти.

ІІІ. ХАРАКТЕРИСТИКА ЗАВДАННЯ

Форма перевірки знань.

Іспит – форма контролю, що полягає в оцінці готовності кандидатів для вступу до ад'юнктури Національної академії Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького.

Іспит проводиться письмово з використанням білетів, які охоплюють тематику нормативних навчальних дисциплін з педагогіки. Кількість білетів повинна перевищувати кількість кандидатів на 10-20 %. Додатковим питанням є тест, що охоплює всі питання підготовки. Тест – це сукупність завдань, які зорієнтовані на визначення (вимір) рівня (ступеня) засвоєння певних частин змісту навчання.

Випробування вступники складають у письмовій формі.

Екзаменаційний білет містить три питання.

Час виконання завдання – 3 год.

В екзаменаційних роботах не допускаються будь-які умовні позначки, що б розкривали авторство роботи.

Вступник зазначає прізвище тільки у визначених для цього місцях.

Не можна робити будь-які помітки на екзаменаційних білетах.

Чернетки екзаменаційних робіт перевіряти не підлягають.

Порядок та методика проведення іспиту.

Попереднє ознайомлення кандидатів до вступу зі змістом білетів суворо забороняється.

Перед початком іспиту старший групи представляє групу в повному складі голові комісії. Голова комісії доводить порядок проведення іспиту і запрошує кандидатів для вступу до аудиторії.

Кандидати для вступу за чергою беруть білет та називають його номер. Ознайомившись з питаннями білета, вони отримують чисті аркуші паперу зі штампом навчального відділу для запису відповідей та тестові питання, після чого розміщуються по одному за письмовий стіл.

При складанні іспиту дозволяється брати один білет. Якщо кандидат не може відповісти на питання білета, йому виставляється оцінка «незадовільно». Для підготовки до письмової відповіді на білет кандидатів відводиться не більше 3-х годин та 1 годину на тестове завдання. Після формування письмової відповіді на кожне питання білету кандидат подає результати роботи для перевірки екзаменаційній комісії та приступає до опрацювання тестового завдання. Члени комісії перевіряють письмові роботи кандидатів та виставляють оцінки за кожне питання, після чого виставляють загальну оцінку за відповідь по білету та тесту.

Під час проведення вступних випробувань заборонено користуватись електронними приладами (зокрема калькуляторами, мобільними телефонами), підручниками, навчальними посібниками та іншими матеріалами

Кандидати, що використовують на іспиті недозволені матеріали та порушують встановлені правила складання іспиту, несуть відповідальність у дисциплінарному порядку. За рішенням комісії вони можуть скласти іспит, відповідаючи на запитання комісії в обсязі програми без передбаченої цією програмою підготовки до відповіді.

На іспиті, крім членів комісії та осіб, які складають іспит, можуть перебувати інші особи, визначені «Інструкцією з організації та ведення освітнього процесу в Національній академії Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького».

IV. КРИТЕРІЙ БАЛЬНОЇ ОЦІНКИ ЗНАНЬ ВСТУПНИКІВ

Результат складання іспиту визначається за чотирьохбальною шкалою: оцінками «відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно». У процесі виставлення оцінок береться до уваги рівень науково-теоретичної підготовки кандидата для вступу, вміння творчо застосовувати теоретичні знання при відпрацюванні практичних питань, чіткість і послідовність викладення матеріалу.

Кандидатові для вступу до ад'юнктури за відповіді на окремі питання білета виставляється оцінка:

бал 2 – немає відповіді на питання або повністю неправильна відповідь;

бал 3 – надано неповну відповідь на запитання або відповідь містить значні помилки;

бал 4 – повна відповіді, але з наявністю незначних неточностей і несуттєвих помилок;

бал 5 – повна, правильна і обґрунтована відповідь на питання.

Кожен білет складається з трьох питань, відповіді на які вступник повинен писати окремо. Оцінка знань визначається на основі округленого

середнього арифметичного бала за відповіді на кожне питання екзаменаційного білету.

Оцінка за відповіді на тестові питання виставляється з розрахунку:

«відмінно» – 90-100% правильних відповідей;

«добре» – 80-89% правильних відповідей;

«задовільно» – 60-79% правильних відповідей;

«незадовільно» – 0-59% правильних відповідей.

Оцінка кандидатів виставляється після обговорення членами комісії результатів відповідей з кожного питання білета.

При цьому виставляється:

«відмінно», якщо в окремих оцінках не більше однієї оцінки «добре», а інші - «відмінно»;

«добре», якщо в окремих оцінках не більше однієї оцінки «задовільно»;

«задовільно», якщо в окремих оцінках не більше однієї оцінки «незадовільно»;

«незадовільно» – в інших випадках.

Загальна оцінка виставляється як середнє арифметичне за всіма оцінками з розрахунком до сотих, наприклад 4,66.

Загальна оцінка доводиться кандидатам після затвердження результатів складання іспиту ректором Національної академії Державної прикордонної служби України. За об'єктивність виставленої оцінки несуть відповідальність члени комісії.

V. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Барановська Л. В. Педагогіка та психологія вищої школи : навч. посібник. – К. : НАУ, 2015. – 240 с.
2. Бондар В. І. Дидактика / В. І. Бондар. – К., 2005. – 264 с.
3. Волкова Н. П. Педагогіка : посіб. [для студ. вищ. навч. закл.] / Н. П. Волкова. – К. : Видавничий центр «Академія», 2001. – 576 с.
4. Голуб Б.А. Основы общей дидактики: учеб. пособие [для студ. педвузов] / Б.А. Голуб. – М.: Гуманит. изд. центр ВЛАДОС, 1999. – 96 с.
5. Гончаренко, С. У. Український педагогічний словник / С. У. Гончаренко ; під ред. С. Головка. – К. : Либідь, 1997. – 374 с.
6. Державна національна програма “Освіта” (Україна ХХІ століття) // Освіта. – 1993. – № 44. – 46 с. – (Бібліотека офіційних видань).
7. Дуканова Е.И. Общая и профессиональная педагогика / Е.И. Дуканова, В.Д. Симоненко; под ред. В.Д.Симоненко.– М.: Вентана–Граф, 2007. – 368 с. – (Серия: Педагогическое образование).
8. Енциклопедія освіти / В. Г. Кремень (голов.ред.). – К. : Юрінком Інтер, 2008. – 1040 с.

9. Єремєєва В.М. Технологія вивчення основ дидактики: метод. рекомендації [для викл. і студ. вищ. пед. навч. закл.] / В.М. Єремєєва. – Житомир: Житомирський педагогічний університет, 2000. – 54 с.
10. Загвязинский В.И. Теория обучения: Современная интерпретация: учеб. пособие [для студ. высш. пед. учеб. заведений] / В.И. Загвязинский. – М.: Издательский центр «Академия», 2001. – 192 с.
11. Кларин М. В. Технология обучения: идеал и реальность / М.В. Кларин. – Рига: Эксперимент, 1999. – 180 с.
12. Кузьмінський А.І. Педагогіка: підруч. / А.І. Кузьмінський, В.Л. Омеляненко. – К.: Знання-Прес, 2004. – 418 с.
13. Куписевич Ч. Основы общей дидактики / Ч. Куписевич. – М., 1986.
14. Лернер И.Я. Дидактические основы методов обучения / И.Я. Лернер. – М., 1981. – 184 с.
15. Лозова В.І., Теоретичні основи виховання і навчання: навч. посіб. / В.І. Лозова, Г.В. Троцько. – Харків: “ОВС”, 2002. – 400 с.
16. Лутай В.С. Філософія сучасної освіти / В.С. Лутай.– К: Магістр-8, 1996. – 256с.
17. Максимюк С.П. Педагогіка: навч. посіб./ С.П. Максимюк – К.: Кондор, 2005. – 667 с.
18. Малафіїк І.В. Дидактика: навч. посіб./ І.В. Малафіїк. – К.: Кондор, 2005. – 398 с.
19. Мартиненко С.М. Загальна педагогіка: навч. посіб. / С.М. Мартиненко, Л.Л. Хоружа. – К.: МАУП, 2002. – 176 с.
20. Мойсеюк Н.Є. Педагогіка: навч. посіб. / Н.Є. Мойсеюк – К., 2001. – 608 с.
21. Нагаєв В. М.Методика викладання у вищій школі: навч. посіб. К. : Центр учб. л-ри, 2007. – 232 с.
22. Пагута Т.І. Теорія навчання (Дидактика): метод. рекомендації [для викл. і студ. вищ. пед. навч. закл.] / Т.І. Пагута. – Рівне: Тетіс, 2000. – 45 с.
23. Пальчевський С.С. Педагогіка: навч. посіб. / С.С. Пальчевський. – К.: Каравела, 2007. – 576 с.
24. Педагогіка: навч. посібник / В. М. Галузяк, М. І. Сметанський, В. І. Шахов. – 5-те вид., випр. і доп. – Вінниця: видавництво ТОВ фірма «Планер», 2012. – 400 с.
25. Педагогика: педагогические теории, системы, технологии: учеб. пособие [для студ. сред. пед. учеб. заведений] / С. А. Смирнов, И. Б. Котова, Е. Н. Шиянов, Т. И. Бабаева и др.; под ред. С. А. Смирнова. – [2-е изд., испр. и доп.]. – М.: Издательский центр Академия, 1999. – 544 с.
26. Педагогіка в запитаннях і відповідях: навч. посіб. / Л.В. Кондрашова, О.А. Пермяков, Н.І. Зеленкова, Г.Ю. Лаврешина. – К.: Знання, 2006. – 252 с.
27. Педагогіка: підруч. [для пед. ін.-тів та ун.-тів] / [ред. кол. М.Д. Ярмаченко тощо]. – К.: Вища школа, 1986. – 54 с.

28. Педагогіка: Хрестоматія / [уклад. А.І.Кузьмінський, В.Л.Омеляненко]. – [2-ге вид., стер.]. – К.: Знання-Прес, 2006. – 700 с.
29. Педагогічна майстерність: Підручник / І. А. Зязюн, Л. В. Крамущенко, І. Ф. Кривонос та ін.; За ред. І. А. Зязюна. – 3-тє вид., допов. і переробл. К.: СПД Богданова А. М., 2008. – 376 с.
30. Педагогічні технології: навч. посіб. / О.С.Падалка, А.С. Нісімчук, І.О.Смолюк, О.Т. Шпак. – К.: Українська енциклопедія ім. М. П. Бажана, 1995. – 253 с.
31. Подласый И.П. Педагогика. Новый курс [учебник для студ. пед. вузов]/ И.П. Подласый. – М.: Гуманит. изд. центр ВЛАДОС, 1999. – 556 с. – (Общие основы. Процесс обучения: в 2 кн., кн.1).
32. Подласый И.П. Педагогіка: 100 вопросов – 100 ответов [учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений] / И.П. Подласый. – М.: Изд-во ВЛАДОС-ПРЕСС, 2001. – 368 с.
33. Пометун О. Активні й інтерактивні методи навчання: до питання про диференціацію понять /О. Пометун // Шлях освіти. – 2004. – № 3. – С.10– 15. 31. Полякова Г.А.Педагогіка: навчальний посібник / Г.А.Полякова, Т.А.Борова. – Х.: Вид. «ІНЖЕК», 2011. – 368 с.
34. Про освіту : Закон України від 23 трав. 1991 р. № 1060–ХІІ // Відом. Верхов. Ради УРСР. – 1991. – № 34. – Ст. 451. – Зі змінами ; ост. ред. 26.01.2016.
35. Про вищу освіту : Закон України від від 01.07.2014 № 1556–VII // Відомості Верховної Ради (ВВР), 2014, № 37–38, ст. 2004 (або [Електронний ресурс] <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>).
36. Селевко Г. К. Современные образовательные технологии: учебное пособие / Г.К. Селевко. – М.: Народное образование, 1998. – 256 с.
37. Стельмахович М.Г. Українська народна педагогіка: навч.-метод. посіб./ М.Г. Стельмахович. – К.: Фірма “Віпол”, 1997. – 231с.
38. Сучасні педагогічні технології: навч.-метод. посіб. /[автор-укладач Федорчук Е.І.]. –Кам’янець-Подільський: АБЕТКА, 2006. – 125 с.
39. Туркот Т. І. Педагогіка вищої школи: навч. посібник для студентів ВНЗ. – К. : Кондор, 2011 – 628 с.
40. Фіцула М.М. Педагогіка: навч. посіб. [для студ. вищ. пед. закл. освіти] /М.М. Фіцула. – [3-тє вид., перероб. і доп].– Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2007. – 232 с.
41. Харламов И.Ф. Педагогика / И.Ф. Харламов. – М.: Университетское, 2001. – 272 с.
42. Чепіль М. М.Порівняльна педагогіка: навч. посіб. для студ. внз К. : Академвидав, 2014. – 216 с.
43. Ягулов В.В. Педагогіка: Навч. посібник. – К.: Либідь, 2003. – 560 с.
44. Якса Н.В. Основи педагогічних знань: навч. посіб. / Н.В. Якса. – К.: Знання, 2007. – 358 с. – (Вища школа ХХІ століття).